

in de Overheid niet
heid haar souverein
if heeft, ook niet uit
20d, is zij bij de uit
aan de wet Gods
et boven de wet Gods,
gebed Gods; zij zult
voor haar. Er is zeker
issing dezer geboden
een de plicht der
van een gewonen
id kan de doodstraf
strijd te komen met
niet dooden. Ze kan
laarmede duizenden
Teren, zonder dat
it voor God, wan-
een rechtvaardige
Maar een onbe-
het leven hare-
ken, heeft de Over-
de Overheid besloot
urgers ter dood te
hiervoor een recht-
s, dan zou zulk een
al wettige wijze het
een gerechtelijke
l verre vandaar dat
uik een moord tot
schuldigen zou, stelt
e zulk een moord
dig voor God. En
Dat de Overheid
het eigendomsrecht
de burgers over en
De Overheid kan
e kan in geval van
vermogen van hare
kan als straf geld-
scatie van het ver-
zij is niet bevoegd,
aldus behaagt, het
er onderdanen te
ij dit toch, dan is
tegt zij roof. Zou-
n roof is, wanneer
d de geldswaarden
burgers in beslag
haar bolsjewistische
n nog veel sterker
hier niet ging om
ere personen, maar
en kerkedienst
arom een gewijid
zou deze nationa-
oederen in legelen
t, uit het oogpunt
n niet niet anders
beschouwd. En —
lering zelve is het
de Overheid mag
articulier persoon
en.
dat niet elk on-
heid in den loop
er hersteld kan
de tweede grond,
anvoert om de
ken af te wijzen.
e, nemen nu een-
geestd, dat de
en onrecht was,
maal heeft plaats
verandering meer
de Overheid in
cafes van goede-
onrecht waren,
at de benadeelden
schadevergoeding

van den Vorst werd nu, ter vergoeding
ook van de in 1795 verbeurd verklaarde
goederen, op de betrekkelijk aanzienlijke
som van anderhalf miljoen gulden gesteld
en later zelfs verhoogd tot 2.400.000 gul-
den. Een ongedaan maken van de vroe-
gere confiscatie was dit niet; zelfs was de
toegekende som niet eens een algehele
vergoeding voor de geleden schade; maar
het was toch een poging om, zoover dit
ging, het door het huis van Oranje geleden
onrecht te herstellen. En wel niemand zal
betwisten, dat het huis van Oranje op deze
vergoeding recht had.
In dien zelfden zin nu meenen we, dat
ook de Kerken recht hebben op schade-
vergoeding voor de goederen, die de Na-
tionale vergadering heeft geconfiscieerd.
En daarvoor bestaat te meer reden, omdat
dit onrecht zeker niet onherstelbaar is.
Al zijn deze goederen geconfiscieerd,
zoodat ze in de staatskas zijn overgegaan
en daarin versmolten zijn, een ding mag
hierbij niet uit het oog worden verloren,
dat n.l. de betaling der tractementen toch is
doorgegaan. Feitelijk schade hebben de
Kerken door deze confiscatie dus niet on-
dervonden. Zelfs heeft de Overheid meer
uitbetaald dan deze goederen aan inkom-
sten zouden opgeleverd hebben. Eerst
dan wanneer de Overheid plotseling ophield
deze tractementen langer uit te betalen son-
der de Kerken daarvoor schadevergoeding te
geven, zou het onrecht feitelijk tot stand
komen. En het is daarom, dat we volhou-
den, dat de Kerk, wanneer deze betaling
der tractementen door de Overheid op-
houdt, rechtens aanspraken hebben op ver-
goeding in den vorm van kapitalen aan
haar uit te keeren.
In hoeverre nu de voortzetting van de
uitbetaling der tractementen door de Over-
heid tot na 1798 een rechtsgrond oplevert
voor deze aanspraken der Kerk, moet ten
slotte nog onderzocht worden, omdat Mr.
Van Apeldoorn ook ten dezen opzichte
een gevoelen voorstaat, dat ons voorkomt
historisch niet juist te zijn.
Dr. H. H. K.

Kootwijks Scholen

In hartelijken dank ontvangen uit De Lier,
nabij Naaldwijk, f 2.
Ous Bestuur is in zorgen. Kootwijk's school
moet gebouwd en zal weldra in gebruik ge-
nomen worden, maar de invoering van de wet,
(die Januari 1920 zou in werking treden en
waarbij rentevergoeding door de Gemeente was
in uitsicht gesteld) toch, en zal wellicht eerst
Januari 1922 van kracht worden, wat voor ons
schade, gaande twee jaar, van rente en af-
lossing van het bouwkapitaal beteekent.
Dat de Vrienden van het Christelijk onder-
wijs toch Kootwijk's scholen, die zoo groote
behoefte aan steun hebben, bijzonder nog deze
twee jaren krachtig steunen.
Namens het Bestuur,
Ds. J. H. HOUTZAGERS, Voorz. en. Pred.
Arnhem, Velperweg 88.

Reestafel.

1. Dr. SAMUEL RUTHERFORD, Evangeliedie-
enaar en Professor in de Godgeleerdheid aan de
Universiteit te St. Andrews in Schotland,
CHRISTUS STEERVENDK EN ZONDAREN TOT ZICH
TREKKENDE. Buitman en de Kler — Leiden.
Dit werk, in twee lijvige deelen uitgegeven
bij BUITMAN EN DE KLER te Leiden, is een
vertaling van RUTHERFORD's standaardwerk:
CHRIST DYING AND DRAWING SINNERS TO HIM-
SELF. Ouder dien tiel, waarbij een bijbeekender
verzelf denkt aan Joh. 12:32 En Ik, zoo
wanneer Ik van de aarde zal verhoofd zijn,
zal hen allen tot Mij trekken, bundelde de
auteur een reeks verhandelingen ontstaan uit
predikatie, die voor zijn gemeente te Anwort
had gehouden over Joh. 12:27-33.
Tot de Schotsche leeraars wier preeken of ver-
handelingen, ook ten oorzet, werden vertaald en
ouder het gereformeerde volk werden geprezen en
gelezen, behoorden met HUGO BINSING, DE ERKENNEN
GUTRIET e.a., ook SAMUEL RUTHERFORD. Zijn
BRIEVEN, waarvan JACOB KOELMAN een verta-
ling gaf, die nog in de tweede helft der vorige
eeuw op nieuw is uitgegeven, zijn van al zijn
werken wel het meest bekend.
Zoo wel hij de uitlandsche als bij de inland-
sche 'oude Schrijvers', is de oudere generatie
der gereformeerden ten oorzet opgevoerd, en mee
daaraan is het zeker te danken, dat toen de
gereformeerde Kerken al meer inwonken om
erst met de SCHEIDING en de DOELANTIE weer
tot opbloei te komen, de kennis der gerefor-
meerde leer is bewaard en de gereformeerde
levenspraktijk is bevestigd gebleven.
En deze 'oude Schrijvers' hebben niet maar
voor den Theoloog historisch belang, maar ook
na al het uitnemende en meer de taal sprekend
van dezen tijd, wat sedert de herleving van het
CALVINISME in ons Vaderland is geschied, heb-
ben ze, inzonderheid voor wat men ouderlijk
de 'sprakelijke goddijlgheid' noemde, nog
steeds interesse. De jongere generatie onder
ons Gereformeerden, die, wat op zich zelf, mis
maar het intellectuele element er niet door ver-
waarloosd wordt, verblijvend is, naar het morele
en het mystieke element in de prediking vraagt,
zal zeker goed doen, ook van dezen 'echter der
kerk' kennis te nemen.
De heer C. B. VAN WOERDEN te AERREM
heeft, zoo voor ouderen als voor jongeren, een
lang niet overbodig werk gedaan, door RUTHER-
FORD'S CHRIST DYING AND DRAWING SINNERS TO
HIMSELF in een, voor zijn niet, of niet gemak-
kelijk Engelsch-lezende land- en geloofsgenooten,
passend Nederlandsch gewaad te kleeden.
Door allerlei omstandigheden bekend met en-
gelische en schotsche Gereformeerden, werd hij
een bezoeker in SCHOTLAND door zijn vrienden
aldaar, zijn aandacht gevestigd op RUTHER-
FORD'S zoeven genoemd werk en hem ten
sterkte aangeraden zijn krachten aan een ver-
taling daarvan te besteedden. En dit is blij-
baar zijn krachten niet te boven gegaan. Het
oorspronkelijke werk is vrij zeldzaam, doch het
gelukte hem er twee exemplaren, een uit 1647
en een uit 1803, van in handen te krijgen.
Met zorg, onder meer ook door tekstvergelijking,
heeft hij zich van zijn taak gekweten en daar-
door onze oud-gereformeerde stichtelijke litera-
tuur metterdaad verrijkt. De ondertitel, die er
op wijst, dat in dit werk ook sommige gevallen van
zielsofkomst in zwakgevoeligen en gronden, van on-
derwerping onder de afwezigheid van Christus, met
de ebbe en vloed van vrije genade, zijn bloot-

gelegd". karakteriseert het althans ten deele
en doet daarbij de betekenis van dit boek ook
voor de 'cura pastoralis' of de ZIELSZORG uit-
komen.
Maar er zit toch ook meer in, en daarom
karakteriseert de zoo even aangehaalde woer-
den het slechts ten deele, want RUTHERFORD
werfelt hier tevens de leer der ANTINOMIANEN
en der ARMINIANEN.
En ook dit laatste is in onze dagen niet
overbodig.
2. F. W. KRUMMACHER, SALOMO EN SULAMI-
THI, Vijftien leerredenen uit HET LIED DER
LIEDEREN. Buitman en de Kler — Leiden.
'n Mij onbekende, maar voor zijn taak wel
beteekend vertaler biedt hier een overzetting van
KRUMMACHER'S SALOMO EN SULAMITHI, dat
in 1827 verscheen en in 1875 een 9e uitgave
bekende.
FRIEDRICH WILHELM KRUMMACHER (1796-1869)
sedert 1834 predikant bij de Gereformeerde
Gemeente te ELBERFELD, daarna sedert 1847 te
BERLIN en gestorven te POSTDAM waar hij, van
1853 af, hofprediker van den Koning van
Prusen was, behoort wel niet tot onze 'oude
schrijvers', maar is toch een, door zijn gedrukte
werken, onder onze Kerkgenooten veel gelezen
auteur. Veel is dan ook uit zijn rijke literaire
nalatenschap vertaald. Ik denk hier, behalve
aan zijn bovengenoemde preekbundel, aan zijn
ELIAS DE THIEBET, DE PROPHET ELISA en zijn
DE LYDENDE VERLOSSER. Als Homilet heeft hij
oorspronkelijk verhandeld, doch niet enkel uit
oogpunt van preek-konst, maar ook uit dat
van 'satiching' of 'opbouw' zijn KRUM-
MACHER'S preeken lezenwaardig. In de huis-
bibliotheek van het Gereformeerde gezin vond
ik dan ook naast de 'oude Schrijvers', zoo in
dorp als stad, ook KRUMMACHER. Bij de mach-
tige bekoring van religieuze mystiek, die, nog
altijd, zonder dat wij ons storen aan de apodicti-
sche verzekering van het rationalistische
MODERNISME, dat het HOOGLIED niets meer is,
dan een verandering erotische 'bruilofshedjes',
— van het LIED DER LIEDEREN ook op ons
Gereformeerden uitgaat, kan het wel niet anders,
dan dat onder de preekbundels van KRUMMACHER
die over SALOMON EN SULAMITHI bijzonder gezocht is.
3. Dr. A. BROUWER, Rector der Ned. Zending-
school, SCHRIFT DER KERKGEHIEDNIS IN ZA-
BELLER. J. B. Wolters' U. M. Groningen, Den
Haag 1920.
Dit boek in 4^e van ruim 45 bladzijden, bevat
de tabellen of overzichtstafels, die Dr. BROUWER,
waarschijnlijk ten behoeve van zijn eigen le-
rings, heeft samengesteld. Zulke tabellarische
overzichten kunnen aan de studie van een
historisch vak zeker ten goede komen.
Het is er mee als met den plattegrond van
'n stad.
Wie maar een hem nog vreemde groot-stad
reist, zal goed doen zich er 'n plattegrond van
aanteschaffen en te bestudeeren. Als hij dan later
ook in zulk 'n groot-stad is gekomen zal zoo'n
plattegrond hem, bij telkens naadplegen, wegwij-
zen kunnen maken voor het vinden van het meest
bezienswaardige. Zeker, het rechte 'inzicht in het
wezen van zoo'n stad, den juist 'inzicht' op
haar, kan zoo'n plattegrond hem niet geven; dat
vermag alleen 'n langdurig verkeer. Maar wat
hij wel kan, is 'n overzicht van haar te geven,
dat, reeds bij een aanvankelijk bezoek, tegen al
te zeer verward raken in haar vele straten en
op haar vele pleinen en evenzoo tegen het ver-
geten van het belangrijkste voor het minder be-
rijpte behoort. In dien zin is het bekende
rijke aan overzicht, maar arm aan inzicht' dan
ook lang niet mis.
Mits men dit bedenkt, zijn zulke tabellen, en
en dat geldt ook van deze tabellen der Kerk-
GESCHIEDNIS, wel aantebevelen.
Bovendien hebben deze, door Dr. BROUWER
saamgesteld, het voordeel, dat er meer dan in
de Duitse, met de betekenis van NEDERLAND
voor de Kerkgeschiedenis in gerekend is. Jammer
maar, dat dit laatste, wat de tweede helft der
19e eeuw en dan bepaaldelijk den arbeid op
kerkelijk gebied van Dr. A. KUYPER betreft, de
samensteller daaromtrent hijk geeft niet vrij te
zijn van wat ik zou willen noemen 'ideale
confusie'.
4. NEDERLANDSCHE CHRISTEN STUDENTEN-
VEREENIGING, JAARBOEKJE 1920.
Uit het Jaarverslag van den Secretaris, uitge-
bracht op de Zomerconferentie der N.C.S.V. in
Juli 1919 te Nijmegen en opgenomen in dit
Jaarboek (p. 5-22), neem ik hier over deze
omwonden en aan duidelijkheid niets te
wenenken overlappende verklaring, te vinden
op pag. 25:
'Ook dit jaar stonden wij weder aan vele
aanvallen van Gereformeerde zijde bloot. Dat is
trouwens volkomen te begrijpen. Wie den
vollen nadruk legt op de zuiverheid der leer
en daarom als grondslag van samenwerking op
religieuze gebied meent te moeten vorderen over-
eenstemming in de gereformeerde belijdenis, die
kan niet anders dan met alle kracht trachten
het dat niet doen, van hun ongelijk te over-
tuigen en ze van hun verkeerdte weg terug te
brengen, die moet dus ook wel optreden tegen
N.C.S.V. waarin hij dan zooveel jonge gerefor-
meerden in gevaar ziet.
'En dit bezwaar van vele gereformeerden is
door de N.C.S.V. niet te ondervangen, wil zij
zich zelf blijven. De N.C.S.V. wil en kan niet
worden een specifiek gereformeerde vereniging,
maar zij wil universeel blijven. Dat zij allen
een zijn. Wij kunnen onze vereniging niet zoo
maken, dat wij, indien zij nu nog leefden,
zouden uitsluiten de meeste groote mannen die
de Christelijke Kerk gehad heeft. En als studen-
ten-vereniging van nog in ontwikkeling zijnde
menschen kunnen wij nog veel minder uitsluiten
de nog aarzelande zoekenden, die het zichzelf
mischien nauwelijks durven bekennen wat zij
aan geloof hebben of mischien nog niet hebben.
'Wij willen die allen insluiten, wij willen alge-
meen Christelijk, Katholiek zijn en kunnen ons
als vereniging niet plaatsen op den streng afge-
zonderden grondslag der gereformeerden.
'Zoo zal er dus wel altijd die tegenstelling
blijven en zullen de gereformeerden, die gevaar
zien in den omgang hunner jongeren met
andersdenkende Christenen, op conferenties, of
in religieuze verenigingen, ons wel moeten
blijven bestrijden.
De volgende week hoop ik hier nog op terug
te komen.
G.

Voor Kinderen.

IN VREEMDE HAVEN.

II.

Een vriend.

Of het nu goed was op zulk een wijze voor
wezen te zorgen? Mij dunkt ieder voel van
neen. In den laatste tijd heeft men dat overal
begrepen, en wordt voor wezen anders en beter
gezorgd. Dat kinderen in gezinnen worden op-

genomen is zeker beter dan in een groot wees-
huis, maar dan moet het ook een goed en wel
geordend gezin wezen, en niet een waar het
slechts om halen te doen is.
En juist zulk een had de arme Hendrik Crul
getroffen. Den boer bij wien hij werd uitge-
steeld kende hij volstrekt niet, alleen wist hij
van hooren zeggen dat zijn nieuwe verzorger een
ovriendelijk, geldgierig man was, die zelfs voor
zijn vrouw en zeven kinderen maar karig zorgde
hoewel hij volstrekt geen gebrek had aan het
noodige geld. Wat hiervan waar was zou Hen-
drik spoedig ervaren.
Toen de boer, van de uitbesteding terugge-
keerd, Hendrik kwam afhalen, had hij tot hem
gezegd:
'Nu, jongenliep, wordt je bij mij ingekwartierd,
en ben je een jaar geboren. Dat is een heele ge-
roesheid, maar denk er om, in mijn huis moet ieder
dat kan meehelpen om wat te verdienen. Ik
weet niet hoe je dat 'huis gewend was. Maar
in elk geval je leertijd is om, en je moet nu je
handen uit de mouwen steken. Maar het zal
wel goed gaan, als je maar je plicht doet, en
tegen wat werk niet opziet'.
Dat waren zoo ongeveer de eerste woorden
die Hendrik, toen veertien jaar oud, van boer
Helman te hooren kreeg. Ze klonken niet
bemoedigend.
Nog geen veertien dagen was Hendrik in zijn
nieuwe woning of hij had reeds alle reden om
de ruil te betreuren die hij gedaan had, trou-
wens niet met eigen wil en goedvinden.
Bekend is wat Ps. 133 zegt:
Al zie, hoe goed en lieflijk is 't, dat zonen
van 't zelfde huis, als broeders, samenwonen.
Daar 't liefdevuur niet wordt verdoofd;
Daar liefde woont, gebiedt den Heer den zegen;
Daar woont Hij zelf, daar wordt Zijn heil
[verkregen].
En 't leven tot in eeuwigheid.
Doch van dit al was hier weinig te zien.
Boer Helman droeg zijn naam volkomen ten
onrechte, en al ware er broeders genoeg om
samen te wonen, als van hetzelfde huis, daarvan
kreeg men weinig of niets te bespeuren. Dat
was begrijpelijk, want het liefdevuur, waarvan
de derde versregel spreekt, ontbrak en daar-
door kon er ook de zegen des Heeren niet zijn,
waaraan de vierde regel getuigt.
Dat bij de zeven kinderen nu nog een achte-
de kwam, vonden de zeven althans een reden
van blijdschap. Boer Helman had, toen hij
zijn berekening maakte, overlegd, waar eten is
voor negen is ook eten voor tien. Dit nu wist
hij zoo op, dat de zelfde voorraad spijze die
anders voor negen diende nu voor tien moest
strekken, en dat merkten de meesten maar al
te goed. Zij zagen den nieuw gekome aan
voor een in-ringer en opet die hen benadeelde
in hun brood, en daarom haatten zij hem al
dadelijk, schoon zeker ten onrechte.
De vier kinderen die reeds oud genoeg waren
om min of meer te begrijpen hoe de zaken ston-
den verachtten hun nieuwen makker en plaagden
hem op alle mogelijke wijzen. De arme Hendrik
kon er weinig tegen doen. Uitbestede wezen
waren weinig in tel en om zoo te zeggen ieders
voetveeg. Niemand trok het zich aan hoe het
de wezen ging. En zoo hadden dan de on-
deugende kinderen van boer Helman, jongens
en meisjes, vrij spel. Veel onderscheid maakte
de boer trouwens niet. Zijn eigen kinderen werden
al even schraal bediend als de kostganger, en
met hem slapen ook de twee oudste knapen
op zolder, waar het 's zomers maar vooral
's winters ver van aangenam was.
De oudste van het venstal, een jongen van
veertien jaar, had in vele opzichten een aardje
naar zijn vader. Hoewel nog zeer jong was
hij onbegrijpelijk gierig. Op school kon ieder
die zijn griffel vergeten had bij hem een ander
bekomen, mits hij voor de zes gebroken stukjes
griffel een halven cent betaalde. Evenzoo droef
de jonge Helman een winnende hand in
stukjes potlood en papier. Kreeg hij eens een
appel of een perzik dan at hij dien niet op voor
hij beproefde had de vrucht voor een of twee
centen te verkoopen.
Opzappen, vergaren, nooit iets aan anderen
geven, alleen voor zichzelf leven, dat scheen de
regel voor het jonge mensche die dan ook geen
enkel vriend bezat, wyl hij zelf niemand
leefde.
Na waren wel niet al de kinderen zoo, som-
mige waren er nog te klein voor, maar toch ken-
merkten zij zich door twee dingen. Het eerste
was dat zij onder elkander voortdurend zoo iets
als oorlog voerden. Geen dag ging voorbij son-
der vaak hevige twisten. Het tweede was dat
de vier grootere gezamenlijk een hekel hadden
aan den nieuwenling en hem dit op alle wij-
zen deden merken. Van den eersten dag af werd
de arme Hendrik door zijn nieuwe makkers ge-
plaagd en gekweld. Na een dag of drie waagde
hij het aan baas Helman te klagen over de
onvriendelijke behandeling door de kinderen.
Maar de vader zei koshjes: 'Dat moet jellui
ouder elkaar vinden; 't is de vreemdigheid; het
zal wel over gaan'.
'Zoo was dan de jonge Hendrik juist niet
onder vrienden beland, en hij vreesde dat het
nog erger zou worden, nu er niemand was aan
wien hij zijn nood klagen kon.
Maar, zal de lezer zeggen, was er dan geen
huisvrouw, geen moeder, die de kinderen leeren
kon vriendelijk met elkander om te gaan, en
ook het vreemde kind met hartelijkheid te ge-
moet te komen?
Ja zeker was er een huisvrouw, maar dat
baatte Hendrik weinig. Dit zal zoo:
De geldgierigheid van den man die zelf
zijn vrouw het noodige voor de huishouding
beknibbelde was reeds eenige jaren oorsaak,
gelijk het heele dorp wist, dat man en vrouw
ook gelijk de kinderen steeds op voet van
oorlog leefden. Zij haatten elkander en gelijk
de Schrift zegt: Waar rijd en twistgierigheid
is daar is verwarring en alle boose handel.
Toen de man weigerde behoortijk te zorgen,
had de vrouw gezegd: 'Dan moet je zelf het
huishouden maar behartigen. Ik kan het niet
meer. Ik ben er niet bij groot gebracht. En
zoo liet zij, de dochter van een welgesteld
boer, voortaan alles maar loopen zoo als het
wilde, en bemoedde zich met zoo weinig
mogelijk.
Zulk een vrouw was zeker weinig geschikt
om den nieuwenling een aengenaam te huis te
bereiden. Toen haar man haar verteld had, dat
hij van plan was om de uitbesteding deel te
nemen, had zij zich niet alle kracht verzet, doch
vergeefs. De boer herhaalde zijn geliefde gezegde:
'Waar eten is voor negen is er ook voor tien.
Ook rekende hij haar voor, hoe er voor den
jongen goed betaald werd, en vergde er bij:
'Zoo'n jongen — hij had al geleerd wien hij
bedoorde — kon ons nog van dienst wezen
door in den tuin of op het veld te werken.
Doch al dit redeneeren bracht de vrouw
niet tot andere gedachten. Zij bleef er bij: 'hoe

meer koeien hoe meer moeien', en verklaarde
ronduit, dat zij niet meer zorg op zich wou
nemen. Bovendien betrof het hier een kind
van een vreemde, en zij had aan haar eigen
kroost al meer dan genoeg.
HOOGENBIRK.

Buitenland.

Duitschland. Congres over de inwen- dige Zending. Een rede van Dr. Mi- chaelis.

Een Duitsch arbeider in het Evangelie, ons
vaderland bezekend, gaf te kennen, dat hij Ne-
derland met Gosen vergeleek, waar het licht
was, terwijl in Egypte duisternis heerschte. Reeds
de neheid en reinheid onder staten getuigen
van het licht dat in Nederland straalt. De
Duitsche straten zijn vuil en de woningen geven
den indruk van verval, gevolgen van de heer-
schende duisternis. Niemand heeft lust om de
handen aan het werk te slaan. Zij echter die
den toestand van ons land en volk kennen zul-
len, moeten erkennen dat op onze erve waarlijk
niet enkel licht gevonden wordt, terwijl zij die
trachten het Duitschland van het heden te
verstaan, tot de ervaring zullen komen, dat
trots de duisternis er nog lichtpunten gevonden
worden.
Een lichtpunt was althans het Congres voor
Inw. Zending in het laatst van Sept. 1919 te
Bielefeld gehouden.
Bielefeld is een centrum van inwendige zen-
ding. Daar vindt men de stichtingen van wijlen
pastor von Bodelschwing, onder den naam van
Bethel bekend, gebouwd langs de berghellingen
van het Teutoburgerwoud. Daar worden duiz-
enden lijders aan vallende ziekte verpleegd en
daar worden ook de vele diaconen en diacon-
essen gevormd, welke door geheel Duitschland
arbeiden. Bielefeld was dus wel de aange-
wezen plaats voor die Duitschers welke den
Christus belijden en die de zware, moeilijke op-
te lossen vraagstukken van het thans uitgemer-
gelde Duitschland onder de oogen wilden zien.
Men poogde door gemeenschappelijk over-
leg de nieuwe wegen te vinden, die in dezen
zwaren tijd te bewandelen zijn.
De zittingen werden van 9-11, van 4-7 en
van 8-10 gehouden. Op degelijke referaten
volgden uitvoerige discussies, getuigenis gevend
van den diepen ernst en de wetenschappelijk-
heid, waarmede men na de vreeselijke jaren van
den oorlog een betere toekomst wil voorberei-
den. Economisch en sociaal is de toestand van
het Deutsche volk zoo wanhopig, dat slechts het
geloof nog licht ziet. Te midden van het geest-
lijke verval in het volksleven wil de inwendige
Zending de bauler oprichten van toegewijden
arbeid der christelijke liefde, op het voetspoor
van mannen als Wicheren, Fiedner, Francke,
von Bodelschwing, die als baanbrekers dienst
deden. Dat was de hoofdgedachte van het
congres. Een bejaarde diaconus uit Silezie ver-
klaarde, dat zij met smart de afscheuring van
een deel des lands zag, doch andronng op de
vervulling van de driedel roeping van ieder ge-
loovige, welk geen mensch verhinderen kan, al
mocht de prediking van het Evangelie de me-
nigte niet meer bereiken en alle samenkomsten
onmogelijk worden gemaakt: 'leben, lieben
leiden.' En had pastor Schubart uit Riga ver-
haald van de wonderbare glorie der martelars-
gemeente, toen de Bolsjewiki zich van die stad
hadden meester gemaakt, welnu, zoo moeten
ook de geloovigen in Duitschland zich open-
baren.
Maar hoe moesten de duizenden Christenen
in Duitschland, waarvan de deelnemers aan het
congres de vertegenwoordigers waren, al had
men hen daartoe niet aangewezen, de massa
bereiken, die thans vijandig staat tegenover de
kerk en aan het Christendom?
De gewezen rijkskanselier Dr. Michaelis, die
den eersten morgen sprak over Christendom en
socialisme, betoogde dat het groot probleem
alleen opgelost worden kon door vereniging
van Christendom en socialisme.
Wij laten hier enige gedachten, door den ge-
wezen kanselier bij deze gelegenheid uitgespro-
ken volgen.
Spreker liet uitkomen dat mannen als Marx,
Engels, Liebknecht, Kautsky, uitspraken, dat
Christendom en socialisme als vuur en water
tegenover elkander staan. Maar volgens Dr.
Michaelis toont de nieuwste ontwikkeling aan,
dat een religieuze geest onder de arbeiderswer-
eld zich baanbrekt, of althans begint te ont-
waken en om bevrediging gaat vragen? (Wij
zijn zoo vrij hier een vraagteekje te plaatsen.)
De kerk, zoo betuigt Dr. M. verder, heeft zich
steeds aan individuele zielszorg gegeven, nu
roept de massa om betooning van Christus'
liefde; dat is het ideaal der socialisten. (Wij
plaatsen hier weer een vraagteekje.) Nu moet
er toch, naast de Kerk, een andere zielszorg ge-
boden! Ook Stöcker wilde dat wel in zijn Volks-
mission, maar hij kwam met de socialisten in
een strijd op leven en dood. Naumann, Göhre
en anderen hebben getracht de socialisten te ge-
moet te komen, aldoor deed men pogingen om
de socialisten voor de Kerk te winnen. Maar ze
hebben gefaald. De ware 'actieve stelling' van
het Christendom tegenover het socialisme was
nog niet gevonden. Zou het nu bij de verande-
rende omstandigheden kunnen? Wat nieuwe per-
spectives worden hier aan het Christendom en
de Inw. zending geopend! Spr. weer op de
ontwikkeling der leekenbeweging in de laatste
jaren lang vóór den oorlog, als Hellaleger, Witte
en Blauwe kruis, Jongmannenwerk, enz. Wat
de Chr. Studentenvereniging betreft, blijkt ook
in Duitschland het idealistisch streven der z.g.
'edelecommunisten' ingang te vinden, d.w.z. de-
genen, die Jezus' Biergeed in praktijk willen
gebrecht zien. Verwerping van den oorlog en
krijgsdienst, maar ook van alle geweld als politie-
gezag, van privaatrecht als bron van alle sociale
clende, voeren tot de proclamatie van het com-
muniste, dat verzoening van alle volksgenooten
en van alle volken onder elkaar verwacht
doet. Spreker heeft als voorzitter der Duitse
Chr. Studentenvereniging meermalen verwijt
gehoord, dat men dit streven laat voortgaan,
doch hij is overtuigd, dat men zulk idealisme
niet bestrijden moet, al acht hij de wegen der
jonge menschen gevaarlijk. (Wij vragen: mag
men jonge menschen op gevaarlijke wegen laten
wandelen?) Waar nu zoovele stroomingen door-
een bruisen — zal men zee ingaan?
Het Christendom kan niet rustig achter
de 'duinen' blijven! Men moet zich in den
strijd werpen. Maar de Kerk vermag het niet
— zij is altijd te laat gekomen. Zij is te vast in
haar organisatie, om leiding te kunnen geven in
de nieuwe toestanden. Maar de Christenen moeten
tot deze inwendige zending uitgaan. Zij moeten
met liefde ook den handenarbeid verhooren onder
de beschaafden, opdat de arbeid geadeld worde.
Er moet wederzijds begrip komen tusschen
Christenen en socialisten. (Maar, als de socia-

listen de dwaasheid des Kruises niet begrijpen
kunnen, vragen wij?) Christus was niet vóór de
rijken, maar vóór de armen! Het Christendom
is niet conservatief: Jezus maakt steeds alle
dingen nieuw. Hij wil niet slechts het hierna-
maals, maar verlangt dat de Christenen als licht
en zout zijn op deze aarde. Het Christelijke
element in het communisme moet erkend!
Christendom en socialisme hebben een gemeen-
schappelijk vijand: het terste noemt dien Mam-
mon, het tweede: het Kapitaal. Zij hebben een
gemeenschappelijke zorg: die voor de vermoed-
en belasten. Mogen zij elkaar vinden op
dat gemeenschappelijk terrein? En laten de
Christenen getuigen van de ware vrijheid, waar-
mede de Zoon Gods vrij maakt. Dat zij naar
het woord van Hosca, 'gerechtigheid zaaien,
die liefde oogst.' (Luth. vert.)
Volgens ons is Dr. Michaelis in zijn rede in
gebrek gebleven aan te toonen, dat er over-
eenstemming bestaat in het uitgangspunt van het
socialisme en dat der Christelijke religie.
Na een discussie die uren duurde, nam de
vergadering eenstemmig een motie aan, waarin
voorkwam: 'De Evangelische Christenheid zal
in den huidige toestand het sociale streven der
arbeiderswereld niet slechts verstaan, maar ze
moet het ook met allen ernst ondersteunen.'
'De kerk is als zoodauidig niet gebonden aan
eenig program van staat of maatschappij der
politieke partijen. Vóór alle dingen kan zij
zich niet vereenigen met de materialistische
doelstelling en argumentatie van het sociale
streven der sociaal-democratie, maar evenmin
met het mammonistische kapitalisme'. En ten
slotte: 'De kerk, vrij gemaakt van den staat,
moet volkskerk worden en daarbij moet het
streven zijn, op grond van de algemeen bestaande
religieuze behoefte, tot overeenstemming te komen
in de beoorending en organisatie van het
sociale leven.' Uit deze motie blijkt dat de
vergadering in den grond der zaak Dr. Michaelis
niet heeft gevolgd.

Gemeenig Nieuws.

Ex pastor Traub. De gewezen predikant Traub,
thans afgevaardigde naar den rijksdag, welke in-
derdij afgest. werd om zijn afwijkende gevoelen,
keert zich in den laatste tijd steeds meer af van
zijn liberale vrienden. Hij schreef dezer dagen:
'Ik verheug mij er in, dat ik van uit mijn kerke-
lijk standpunt het democratisch streven, om zich
te laten leiden bij den strijd voor de zelfstandig-
heid en het zelfbestemmingsrecht der Evangelische
kerk, kan wederstaan. Een zaak wil ik niet ver-
werpen. Het beeld van mijn rechtinnigen vader
is mij liever, dan dat van de Kerkelijke politici
van deren tijd. Met de rechts staande groepen ver-
eenigd, al ik den kamp voor de onverleesbare
godsdienstige goederen der Evangelische kerk tegen
godsdienstloze lusten voer.'
WINCKEL.

Officiele Berichten.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons:
Deze week wordt aan alle H.H. oudstudenten
een circulaire gezonden om hen op de hoogte te
stellen van het bedrag dat voor het fonds
1920 reeds is ingekomen, en tevens om de aan-
dacht nog eens op genoemd fonds te vestigen.
Vóór of op 20 October moet de f 50.000
bijein zijn.
En dat kan. Dat kan zonder veel moeite,
wanneer ieder der H.H. oudstudenten maar een
beetje moeite doet.
'Zoo veel als in Afrika is gedaan, behoef bijna
niet, want Azië komt ook uit.
Niet minder dan 15 heeren oudstudenten,
thans in Neder-Indie werkzaam, hebben den
bedelap opgenomen om de Alma Mater op
haren 40ste verjaardag een bewijs van liefde
en pietet aan te bieden.
Zoodra de antwoorden op de circulaire, die
pas is uitgezonden, zijn ontvangen, zou een nog
andere verdeling te maken zijn en kunnen be-
rekend worden, waarop per classe en kerk moet
gerekend om de gewenschte som bijeen te
krijgen.
Want de f 50.000 moet er komen en liefst
nog wat meer.
Het studiefonds, waaruit zoowel studenten in
de Godgeleerdheid als in de Rechten en ook
zij die Letteren en Medicijnen studeeren, worden
gesteund, moet versterkt, zal aan de aanvrage
voor den nieuwen cursus kunnen voldaan
worden.
In het afgeloopen jaar is niet minder dan
f 8000 meer uitgegeven dan ontvangen.
Voor den nieuwen cursus zijn reeds tal van
aanvragen ingekomen, en de algemeene ver-
hooring van prijzen maakt ook verhooring van
uitkering dringend noodig.
Uit Afrika waaruit reeds f 2000 werd ont-
vangen, kan nog op f 1000 worden gerekend.
Siel nu dat Iodje een derde van dit bedrag
bijeinbrengt, dat nog f 500 zijn toegezond, en
volgens de verspreide circulaire is er f 11608.33
ontvangen, dan kan er nu reeds op ruim f 13000
worden gerekend.
Zeer practisch is de aanslag geweest door
den Bond van Jongelingsverenigingen op Geref.
grondslag aangegeven.
Friesland 16 pCt. van f 30.000 f 4800.—
Groningen 16 " " " " 4800.—
Drenthe 4 " " " " 1200.—
Overijssel 9 " " " " 2700.—
Utrecht 5 " " " " 1500.—
Noord-Holland 14 " " " " 4200.—
Zuid-Holland 20 " " " " 6000.—
Zeeland 5 " " " " 1500.—
Noord-Brabant 2 " " " " 600.—
en Limburg }
f 30.000.—
De pensioengelden zijn met f 100 per cursus
verhoogd, roodt schraal berekend de uitgaven
voor 1920 zeker met f 5000 zullen toenemen.
Het voortdurend vragen zou een zwaar werk
zijn, indien niet bleek dat telkens de aanvragen
met verrassende toezeggingen werden beantwoord,
en ook nu zal zeker de verwachting niet worden
beschaamd.
Srikt genomen heeft eene Universiteit zonder
studenten recht van bestaan, maar wanneer dat
al te strikt wordt genomen, zou het wel eens
kunnen blijken dat wij in den strik gekomen
waren.
De 'classis Amersfoort' heeft in hare vergade-
ring van 20 April j.l. praeparatoir getaxamineerd
den Kew. Heer G. O. Donner, Cand. Theol.
School, en hem met algemeene stemmen be-
roepbaar verklaard in de Geref. Kerken van
Nederland. Adres: Amersfoort.
Namens de classis:
J. E. WESTERHUIS, Scriba.
Oud-Loosdrecht, April '20.